

MOTIVACIJA UČENCEV ZA BRANJE / Daniela Čalušič, prof. razrednega pouka / OŠ Primoža Trubarja, Laško

»Pismenost je trajno razvijajoča se zmožnost posameznikov, da uporabljajo družbeno dogovorjene sisteme simbolov za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje.« (Vir: Nacionalna strategija za razvoj pismenosti, 2006). Razvoj predbralne pismenosti se začne že zelo zgodaj v otroštvu s prebiranjem knjig z odraslimi, poslušanjem pravljič, opazovanjem odraslih pri branju in pisanju, z branjem piktogramov, znakov v okolici, poimenovanjem črk abecede, spontano pisanje lastnega imena ... Otroci se na nevsiljiv in zabaven način učijo spretnosti, ki jim bodo pozneje odprle poti do branja in pisanja. Literarno estetsko spodbudno okolje je tisto, v katerem otrok odrašča s knjigo. Otrok, ki raste v takšnem okolje, bo rad zahajal v knjižnico in rad »bral« knjige. Otrok takšne vedenjske vzorce ponotranji.

Začetki pismenosti

Otrok se že zelo zgodaj srečuje s pisnim jezikom, najprej v družini, potem v vrtcu in pozneje v šoli. Znake z napisi vidi na cesti, na embalaži živil, na televizijskih zaslonih, na oblačilih. Ko vidi starša ob pisanju, se mu poraja želja, da se tudi sam preizkusi. Pridobivanje pismenosti se močno prepleta z otrokovim življenjem v družini. Vse to vodi do navideznega branja, poskusov pisanja, prepoznavanja glasov in črk, črkovanja, pisanja lastnega imena in slikovnega branja napisov v bližnjem okolju, do sistematičnega opismenjevanja v šoli (M. Grginič, 2008).

Branje

Branje je veščina, ki jo potrebujemo in uporabljamo vse življenje, v vseh situacijah. Učenje branja poteka vseskozi, z veliko vaje, potrpežljivosti in pomoči drugih. Otrok ne bo postal bralec za vse življenje čez noč; to bo postal z vztrajnostjo staršev, z ljubečim sodelovanjem in predanostjo procesu branja

od zgodnjega otroštva do najstniških let (Kropp, 2000). Branje je ena izmed temeljnih dejavnosti, saj na branju in pisanju sloni ves proces šolanja. In pri pouku književnosti smo učitelji pred izzivom, kako mlade bralce, takšne iz spodbudnih ali nespodbudnih domačih okolij navduševati nad branjem. Sem mnenja, da je branje vrednota, ki naj bi jo posamezniku dalo družinsko okolje, ampak smo učitelji skozi izobraževalno obdobje ravno tako odgovorni razvijati interes za branje in krepiti pozitiven odnos do knjige. Pripovedovanje, poslušanje pravljič, branje knjig otroku pomagajo, da spozna pisni jezik.

Motivacija učencev za branje na razredni stopnji

Postavlja se vprašanje: Zakaj nekateri otroci z navdušenjem poslušajo ali berejo knjige, drugi pa ne? Slovenski raziskovalki S. Pečjak in A. Gradišar opredeljujeta bralno motivacijo takole: »Bralno motivacijo pojmuje kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo ponoviti.« Veliko poudarjamo razvoj pismenosti in za učinkovitost le-te je potrebna motivacija. Motivacija je pot, po kateri pridemo do cilja. Ko smo motivirani za delo, potem ga opravljamo z veseljem in uspešno. In razvoj interesa za branje je eden izmed pomembnih ciljev vzgoje in izobraževanja. Kajti interes za branje v zgodnji dobi je ključen za poznejši razvoj otrokove pismenosti.

BRALNA ZNAČKA

Eden izmed motivacijskih dejavnikov je bralna značka. Bralna značka je

prostovoljna dejavnost, vsekakor pa je učence treba motivirati k branju. Ker vodim bralno značko, oziroma raje jo poimenujem pravljični krožek, v prvem razredu, jim vedno najprej sama berem ali pripovedujem knjige. Pozneje že začnejo sami pripovedovati in super je to, da pravljičice preberejo doma s starši, ob tem pa razvijajo pozitivne občutke do knjig. Knjige je treba izbirati tako, da bodo primerne razvojni starosti otrok. Učiteljice razdelimo učencem priporočen seznam z naslovi knjig, ki so ustrezno dolge, ilustrirane in tudi aktualne. Notranja zgradba pritegne otrokovo pozornost, otrok lahko dlje časa sledi in si pridobiva več izkušenj z branjem. Zgodbe, ki so otroku všeč, si želi poslušati večkrat. Po branju vsake pravljičice se pogovorimo o tem, kaj je sporočilo zgodbe. Pogovor o prebranem naj bi bil sestavni del bralne dejavnosti. Odrasli tako preverimo, ali sledijo branju ali razumejo prebrano in ob tem se otrok zgodaj navaja sodelovanja pri vsebini besedila. Otroka navajamo na ustvarjanje lastnega mnenja in kritičnega odnosa do vsebine. In potem likovno ustvarjamo v za to namenjene pravljične mapice. Učenci zelo radi igrajo igro vlog, tako se še lažje poglobijo v literarne like. S tem postanemo del zgodbe, otrokom spodbujamo njegovo zaupanje vase. Z lutkami zmoremo vse, letimo po zraku, se spreminjamo v nekaj ali nekoga drugega. Uporabimo pripravljene lutke ali pa si le iz papirja naredimo preproste lutke in odigramo zgodbo. V pravljično mapico imamo potem ilustracije zgodbic, zapišem jim naslove pripovedovanih zgodb in učenci v isti mapi zbirajo nalepke za prebrane knjigice. Bralna značka se konec šolskega leta zaključí s priznanjem.

NOČ BRANJA

Na naši šoli smo zdaj že tretje leto organizirali tudi Noč branja za učence od 2. do 4. razreda. Menim, da je tudi ta dogodek dobra motivacija za branje, kajti prijavilo se je veliko število otrok in vsako leto je več zanimanja. Učenci so prinesli knjigo po svoji želji, brali smo z lučkami pozno v noč in vtisi učencev so zelo pozitivni.

Noč branja v šoli je res poseben dogodek, z učenci smo se zbrali v petek, 7. aprila, ob 16. uri v avli šole, kjer sva učiteljici najprej preverili prisotnost, učenci so odložili svoje »potovalke s spalnimi vrečami« in odšli smo v mestno knjižnico. Tam so nam odigrali igro Frana Milčinskega z naslovom Laž in njen ženin, ki so jo izvrstno uprizorili učenci POŠ Lažiše (OŠ Antona Aškerc Rimske Toplice).

Sledil je kviz o knjižnih in pravljicnih junakih, reševanje delovnih listov o zgodovini knjige ter iskanje skritih zakladov po knjižnici. Ker je bilo učencev res veliko, smo se razdelili v skupine, da ni bilo prevelike gneče.

Po okrepčilu smo preizkusili tudi svoje glasilke in ugotovili, da smo vsi odlični pevci ter poznavalci otroških in ljudskih pesmic!

V večernih urah smo se nočni bralci odpravili nazaj v šolo, ki se je tisti večer spremenila v našo pravljico deželo. Čakala nas je slastna večerja, ki so nam jo pripravile naše ljube kuharice. Večerja je več kot teknila.

Po večerji smo si pripravili vsak svojo spalno vrečo, odejo, blazine, se preoblekli v pižame, pripravili nočne lučke in svetilke ter se prepustili težko

pričakovanemu bralnemu večeru. Skupaj smo se še dobili v avli šole in se pogovorili o nalogah, ki so jih učenci dobili v knjižnici, dopolnili odgovore na učnih listih, si povedali, kaj radi beremo. Nato smo se prepustili branju z lučkami v toplih spalkah.

Ob polnoči nas je čakala še pravljica za lahko noč, zato smo se zbrali skupaj in ji prisluhnili. Po polnočni pravljici smo s prijetnimi vtisi nekateri tudi zaspali. Ob prvih sončnih žarkih je bilo že slišati tiho šepetanje, prebiranje knjig. Okrepčal nas je zajtrk v jedilnici šole. Sledila je slavnostna podelitev diplom za učence, ki so se udeležili noči branja.

Primer diplome za Noč branja

Bralna noč in spanje v šoli bosta marsikateremu učencu še dolgo budila prijetne spomine. Zagotovo bo na naši šoli Noč branja postala tradicija, kajti bilo je nepozabno doživetje.

Branje je bistveno za tiste, ki težijo k temu, da bi se dvignili nad povprečnost.
Jim Rohn

Literatura

- Grginič Marija (2008). Vsak po svoji poti do pismenosti, Mengeš: Založba Izolit
- Dežman Sonja (1998). Bralna značka v osnovni šoli, Radovljica: Skriptorij
- Kavkler Marija (1991). Brati, pisati, računati, Pomurska založba
- Knaflič Livija (2009). Branje za znanje in branje za zabavo, Ljubljana: Andragoški center
- Kropp Paul (2000). Vzgajanje bralca, Tržič: Učila
- Pečjak S., Gradišar A. (2012). Bralne učne strategije, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

